

means of observation, conversation, method «Remember and dot», method «To put down the icons», method «Find and cross out», method «Find differences», method «Paint mate» was confirmed theoretical conclusion about exhaustion of attention of this category of children and importance of complex correction influence. Are set basic directions of psychological and pedagogical recommendations taking into account of psychological characteristics attention of children with mental retardation.

Keywords: attention, mental development delay (MDD), the instability of attention, distractibility.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2016 р.

Статтю прийнято до друку 27.05.2016 р.

УДК 378.22:376.011.3 – 051(043.5)

Супрун Д.М.

ІЗ ІСТОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛЬНИХ І МЕДИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

У статті представлений історико-педагогічний аналіз започаткування академіком НАПН України, заслуженим юристом України Віктором Миколайовичем Синьовим та його науковою школою вивчення науково-дослідної роботи студентів (НДРС) як навчальної дисципліни в системі підготовки пенітенціарних, спеціальних та медичних психологів.

Розкрито форми, методи та засоби науково-дослідної роботи в навчальній та позааудиторній діяльності вищого педагогічного закладу освіти. Представлено методіку проведення основних етапів психолого-педагогічного наукового дослідження. Акцентується увага на професійній спрямованості наукової роботи студентів-дефектологів. Аналізуються конкретні завдання із організації наукового пошуку молодих вчених. Розкриваються перспективи розвитку НДРС в системі підготовки сучасних корекційних педагогів, спеціальних та медичних психологів на кафедрі спеціальної психології і медицини і загалом всього Інституту корекційної педагогіки і психології НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Ключові слова: вища школа, корекційна освіта, спеціальна психологія, наукове дослідження, методологія, методика дослідження, етапи наукової роботи.

Психологія як сфера наукових знань змістово сформувалась у філософських глибинах в окрему науку наприкінці XIX ст. Людині іманентно притаманне постійне прагнення пізнавати свій внутрішній світ. Якість пізнання себе й іншої людини чи не найбільше визначається найближчим оточенням кожного із нас, в якому педагоги займають домінуюче місце. Людина, проходячи життєвий шлях, на інтуїтивному рівні стає знавцем життєвої психології.

Особливість місії психолога полягає в тому, що він постійно свої життєві знання збагачує теоретичними. Запорукою успіху на теренах пізнання психології як науки є завчасне залучення до науково-дослідної роботи студентської молоді. Організуючи наукову роботу із майбутніми корекційними педагогами та психологами, кафедра спеціальної психології і медицини Інституту корекційної педагогіки і психології НПУ ім. М. П. Драгоманова спільно із іншими фаховими кафедрами скерувала свої зусилля на опанування студентами основами організації наукової праці як у навчальний так і в позааудиторний час.

Вбачаючи у всебічному залученні до наукової роботи головне покликання вищої школи, ми свою діяльність розпочали із вивчення історії організації цієї справи в столичному педагогічному університеті та в інших ВНЗ України, що займаються підготовкою психологічних кадрів.

Особливий інтерес для сучасної студентської дефектологічної науки викликає досвід педагогів Київського інституту внутрішніх справ. Саме в цьому ВНЗ за ініціативи першого проректора, академіка Віктора Миколайовича Синьова, була запроваджена навчальна дисципліна «Науково-дослідна робота курсантів (студентів)».

Вивчаючи досвід роботи вчених-дефектологів КІВС, ми, насамперед, ставили за мету осмислити масштаб її професійної спрямованості. Дійсно, вивчення зазначеної навчальної дисципліни; розгляд окремих тем у споріднених із нею галузях знань (Педагогіка, Педагогічна психологія, Методика викладання психології, Психолінгвістика тощо); діяльність курсантів і студентів у науковому об'єднанні; проходження різних видів навчальних практик і стажувань; виконання курсових і випускних робіт – було підпорядковане опануванню психологічною наукою і практикою.

Методологічним орієнтиром для розробки сучасної моделі організації НДРС нам слугували історико-педагогічні й науково-методичні розробки сучасних вчених-дефектологів (В. А. Гладуш, Н. П. Кравець, Л. М. Руденко, Є. П. Синьової, Д. І. Шульженко, Л. О. Ханзерук та ін.). Нашими колегами-сучасниками розкрито теоретичні підґрунтя й організаційно-методичні засади студентської наукової

діяльності в усіх її проявах [3; 4; 5 та ін.].

Приступаючи до підготовки кадрів корекційних психологів ми взяли на озброєння змістову складову навчальної дисципліни «Науково-дослідна робота студентів», розроблену учнями В. М. Синьова. Вважаємо за необхідне, в контексті популяризації зазначеного досвіду, більш детально зупинитися на аналізі базових понять НДРС.

«Науковим дослідженням називається цілеспрямоване вивчення об'єкта (предмета чи явища), в якому використовуються методи науки і яке, розкриваючи закономірності розвитку даного об'єкта, формує нові знання про нього, пояснює закони його функціонування, передбачає шляхи та форми використання наукових знань в інтересах суспільства.

Наукові дослідження в залежності від рівня проблем, що вирішуються за їхньою допомогою, прийнято класифікувати за чотирма типами; теоретичні (фундаментальні); пошукові (теоретико-прикладні); прикладні (теоретико-експериментальні) та експериментальні» [2, с.2].

Студентські педагогічні дослідження належать до прикладних науково-дослідних робіт, отже і послідовність етапів їх проведення є: «обґрунтування теми, вибір об'єкта і постановка мети дослідження; огляд стану питання в загальній та спеціальній психолого-педагогічній літературі, вивчення практики і постановка завдань дослідження; розробка гіпотези і теоретичних передумов дослідження; розробка, програми та методики дослідження; проведення експериментального дослідження; аналіз результатів дослідження; практична апробація результатів дослідження та оцінка їхньої ефективності; складання та оформлення наукового звіту чи магістерської (дипломної) роботи; впровадження результатів дослідження у практику» [2, с.3].

Таким чином, весь спектр науково-дослідної роботи із студентською науковою молоддю реалізовувався за зазначеними етапами наукового пошуку. Зупинимось на аналізі кожного із них.

Перший етап наукової праці скерований на з'ясування теми, вибір об'єкта, предмета та постановку завдань дослідження. На цьому відрізку наукової дороги студента, всі педагогічні зусилля слід скеровувати на пізнання ним методології наукової праці. Саме з цією метою ми практикуємо проведення спеціального методологічного семінару, на якому чітко з'ясовуємо базові наукові дефініції, а саме: метод, методика, методологія наукової роботи. В подальшому - акцентуємо увагу на тому, що від виваженості у виборі теми залежить загалом її результативність.

У дослідника-початківця повинно сформуватись чітке усвідомлення того, що тема наукового дослідження є складовою частиною певної проблеми, і саме тому вона повинна бути вивченою, щоб всебічно пізнати змістову сутність проблеми. Зазначимо, що це визначається соціальними потребами суспільства і може бути здійснено лише шляхом реалізації завдань наукового дослідження.

Згідно сучасних методологічних орієнтирів, наукова проблема формується на основі аналізу суперечностей між розвитком науки і станом практики. Тобто потреба у дослідженні наукової проблеми виникає тоді, коли практика, застосовуючи відомі методи та засоби, наштовхується на певні перепони та, зрештою, на неможливість здійснення встановленої мети. Отже, наукова проблема виникає під час процесу пізнання саме там, де розвиток знань наштовхується на непізнане. Тому весь розвиток наукового пізнання доцільно трактувати як перехід від постановки проблем до їх вирішення та постановки нових [1, с. 20].

Вчений повинен чітко усвідомити, що запорукою успіху в розв'язанні наукової проблеми є систематична наукова праця. Наукова проблема вміщує широкий спектр тематики конкретних наукових досліджень, які є її складовими частинами. Наголосимо, що тематика наукових робіт в межах певної проблеми носить міждисциплінарний характер. Наприклад, проблема соціалізації дитини із особливостями інтелектуального розвитку є одночасно із корекційною педагогікою та спеціальною психологією сферою наукових інтересів філософії, різних галузей медицини, правознавства, демографії, соціології та інших галузей знань.

Згідно методологічних орієнтирів, наукова проблема в цілому визначає цілі, об'єкти та кінцеві результати дослідження її окремих складових тем.

Зокрема, як вже наголошувалося, для психокорекційної педагогіки вагомою проблемою є соціалізація випускників спеціальних шкіл. В межах вирішення зазначеної проблеми вивчаються питання, що пов'язані із інклюзивним навчанням, правовим вихованням, професійною орієнтацією тощо.

Згідно методологічних вимог, для формулювання назви проблеми наукового дослідження конкретної наукової роботи передусім необхідно чітко визначити її рівень (місце між науковими проблемами вищого і нижчого рангів) і встановити, чи не є вона вже вирішеною, отже і переконатися в її науковій новизні. На підставі цього, здійснюється всебічний системний аналіз запитів практики і потреб розвитку самої педагогічної науки, на основі чого встановлюється актуальність розробки наукової проблеми [1, с. 21].

Формуванню наукової проблеми в конкретних темах (темі) наукових досліджень сприяє з'ясування типових протиріч між теорією і практикою.

Формування теми наукової роботи вимагає дотримання основних умов: новизна і актуальність самої теми; значущість і ефективність її виконання; можливість здійснення у певний час; наявність виважених організаційних умов та матеріальної бази для проведення дослідження; наявність кваліфікованих виконавців тощо.

Цілком слушно зазначити, що на цьому етапі важливо сформулювати саму назву теми і мету, оскільки від цього залежатиме вся подальша робота. Неконкретність у формулюванні може спричинити до численних непорозумінь та серйозних недоліків у науковій роботі.

Визначення теми, об'єкта і мети дослідження становлять єдиний, нерозривний процес. Тому, правила та порядок формулювання теми і мети наукового дослідження доцільно розглядати взаємопов'язано. Формулювання теми та мети поєднує у собі два спільних структурних елементи: об'єкт дослідження та кінцевий результат. Мета має ще і третій елемент – шлях досягнення кінцевого результату, який не зазначається у формулюванні теми [2, с. 5].

Також студенти повинні чітко засвоїти базові категорії наукової праці.

Об'єкт дослідження – це частина об'єктивної реальності, що на зазначеному етапі стає предметом всебічного практичного й теоретичного вивчення. Професор Іван Гаврилович Єременко, образно порівнював об'єкт дослідження із полем, що обробляється дослідником.

Предмет дослідження – це елемент об'єкта, що досліджується з певною метою в конкретних умовах. Згідно влучного висловлювання класика вітчизняної дефектології І. Г. Єременка, предмет дослідження – це борозна, що прокладає на науковій ціліні вчений.

Кінцевий результат відображає позитивний ефект, на який розраховує дослідник після завершення наукової роботи. Кінцевий результат формулюється у два етапи: перший – у вигляді суспільної значущості, другий – у вигляді конкретної результативності від вивчення предмета дослідження.

Шлях досягнення кінцевого результату складається з гіпотетичної (передбачуваної) вказівки на очікувану конкретну користь (значущість), яку можна віднести до основного предмета дослідження. Отже, для формулювання назви наукового дослідження необхідно чітко враховувати кінцевий результат (конкретну користь) і об'єкт дослідження.

Крім того, як орієнтує нас сучасна наука, необхідно враховувати методологічні вимоги до назви теми, саме: вона повинна відтворювати зміст її основної проблеми, мати вказівки на кінцевий результат і об'єкт дослідження.

На сучасному етапі підготовки психологічних кадрів кафедрою здійснюється робота із студенською науковою молоддю протягом усього періоду навчання. Насамперед, в межах вивчення всіх навчальних дисциплін викладачі прагнуть сформувати культуру наукової діяльності кожного студента. Особливим напрямом роботи є функціонування кафедрального наукового гуртка, в колективі якого започатковується формування відповідної атмосфери наукового пошуку. Зокрема, цьому сприяє залучення до роботи в ньому студентів різних курсів, що забезпечує наступність поколінь. Проведення всіх видів навчальної практики на всіх етапах навчання майбутніх дефектологів знаходиться під особливою увагою фахівців, оскільки кожен студент отримує індивідуальне завдання із сфери проведення власного практичного етапу наукового пошуку. Завершальним етапом в опануванні основами наукової роботи є вивчення майбутніми магістрами методології наукових досліджень. Ці знання стають підґрунтям для розробки концепції магістерської роботи.

Мета наукового дослідження – центральний елемент структури і найважливіший методологічний інструмент дослідження. Цим пояснюється особлива увага до процесу її постановки і чітко визначена

рівнозначність вимог.

В якості прикладу, наведемо співпрацю нашого Інституту із колективом Благодійного товариства допомоги інвалідам та особам з інтелектуальною недостатністю «Джерела», яким керує фахівець своєї справи Р. І. Кравченко. На базі цього колективу вихованці кафедр спеціальної психології і медицини на чолі із професором Л. М. Руденко і психокорекційної педагогіки, яку очолює професор І. П. Колесник вже протягом багатьох років проводять наукову роботу студенти всіх курсів. Якщо на першому році навчання у студента насамперед формується мотивація до пізнання основ своєї професії, то на випускних курсах студент вже має узагальнити свій теоретико-практичний доробок шляхом оформлення завершеної наукової праці у формі випускної роботи.

Пристаючи до роботи із науковцями-початківцями, ми, насамперед, прагнули сформувати у них чітке розуміння мети наукової праці, що оформлюється у вигляді ідеального передбачення результату дослідження та стає основою здійснення наступних етапів наукової роботи. Тому, з метою правильного формулювання мети дослідження, необхідно чітко визначитися та усвідомити наступні позиції: сутність проблеми, що вивчається, та її основні протиріччя, а також основні проблемні питання майбутнього дослідження, які підлягають розв'язанню шляхом експериментального дослідження; існуючі теоретичні знання, які можуть бути використані для забезпечення (функціонування об'єкта, який вивчається); основні шляхи та обсяги необхідної розробки об'єкта дослідження; існуючі в науці методи та засоби для обґрунтування об'єкта [3, с. 4].

Наступним кроком після формулювання теми та мети дослідження стає перехід до конкретизації змісту і стану розвитку об'єкта, а також визначення завдань дослідження.

У процесі роботи з літературними джерелами із теми дослідження накопичуються матеріали, що, як правило, містять питання, дослідження яких у літературі вже отримала визнання широкою науковою громадськістю, а також тих, що недостатньо розроблені, дискусійні або з'явилися лише в плані постановки чи впливають з висновків проведених досліджень і є ще нерозробленими.

Розгляд матеріалів під таким кутом зору дозволяє визначити можливе коло питань, що необхідно охопити при вивченні конкретної теми. Тут варто відзначити, що в результаті більш ретельного ознайомлення зі станом дослідження можуть бути внесені корективи до формулювання його теми.

При аналізі літературних джерел повинні бути виявлені такі питання:

- «головна ідея автора, його позиція в питаннях, які становлять для нас науковий інтерес;
- що особливо вдалося автору при вирішенні питань дослідження;
- в чому автор полемізує з іншими дослідниками;
- які ідеї, висновки, рекомендації викликають сумніви і чому;
- які основні питання проблеми не знайшли відображення в його роботі;
- які, завдання постають щодо подальшого вивчення даної проблеми, з урахуванням вищезазначеного» [2, с.7].

У свою чергу, аналіз практики орієнтує вченого на виявлення наступних позицій:

- «успіхи, яких досягли фахівці-практики при вирішенні даного питання;
- складнощі, що виникали під час впровадження;
- типові недоліки в роботі практиків;
- основні причини виникнення ускладнень і недоліків;
- здобутки в роботі практиків, досягнуті завдяки раціональним затратам часу чи пов'язані з переважанню їх роботою у визначеному напрямі за рахунок інших напрямів діяльності» [2, с.7].

З метою пізнання студентом логіки наукової діяльності, слід зорієнтувати зусилля викладачів на опанування молодими колегами уміннями формулювати завдання наукової роботи. Для цього необхідно дотримуватися ряд вимог:

- «завданнями дослідження називаються питання, отримання відповідей на які необхідно для досягнення мети дослідження;
- послідовність викладу завдань дослідження повинна чітко відповідати його темі, меті, об'єкту та предмету досліджень;
- сукупність поставлених у дослідженні завдань повинна бути мінімальною за ознакою їхньої

необхідності для досягнення мети дослідження» [1, с. 20].

Сучасна методологія наукового пошуку передбачає виділення не більше трьох чи чотирьох завдань.

Перше завдання найчастіше пов'язане з виявленням сутності, природи, структури, законів функціонування і розвитку предмету дослідження.

Друге завдання спрямовує на розкриття загальних способів, перетворення об'єкта та перебудову його моделі.

Третє завдання націлює на створення і розробку конкретних методик психолого-педагогічних дій та практичних рекомендацій.

Завдання наукої праці вимагають свого вирішення шляхом висунення наукового припущення – гіпотези. На думку сучасних дослідників для правильної побудови гіпотези необхідно наступне:

- «чітко визначитися в уявленні про явище, яке вивчається, як про об'єкт дослідження;
- усвідомити його структуру, функції, зв'язки;
- доповнити відсутні елементи та зв'язки відповідними припущеннями щодо їх призначення та функціонування;
- критично проаналізувати взаємодію окремих елементів в межах предмета та об'єкта, і синтезувати отримані знання в гіпотезу;
- зрозуміло й лаконічно обґрунтувати основні моменти теоретичної та емпіричної перевірки гіпотези в цілому та окремих передбачень і припущень зокрема» [3, с. 27].

На початковому етапі наукової роботи студент має усвідомити сутність методів дослідження. Загальні (філософські) методи визначають зміст та логіку дослідження об'єктів (духовних та матеріальних). Загальнонаукові методи спрямовані на пізнання діалектичної об'єктивності основних законів розвитку та функціонування об'єктів дослідження. Зазначені методи широко та ефективно використовуються в більшості наук. До них належать аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, аналогія, моделювання, формалізація, узагальнення, спостереження, порівняння, математична статистика, експеримент тощо. Вони використовуються як на теоретичному, так і на емпіричному етапах дослідження. До конкретно-наукових методів належать спостереження, вивчення документальних першоджерел, опитування, педагогічний експеримент, психологічний експеримент, експертні методи.

Завершальним етапом в опануванні науковою роботою майбутнього дефектолога є вивчення майбутніми магістрами навчальної дисципліни: «Методологія наукового дослідження». Цей курс слугує фінальною ланкою психолого-педагогічної освіти студентів-психологів в контексті опанування ними методикою власного наукового пошуку. Його змістова складова повністю враховує весь дослідницький досвід молодого науковця, який він отримав протягом попередніх чотирьох років навчання в аудиторний і в позааудиторний час.

Таким чином, в межах вивчення методологічних засад наукового пошуку, спрямованого на усвідомлення базових першочергових наукових кроків (постановка мети, визначення предмету, об'єкту тощо) студент-дослідник опановує уміннями, що сприятимуть в подальшому успішності при розробці методики формувального етапу наукової праці. Саме цьому аспекту будуть присвячені наші подальші публікації.

Використана література

1. Абашкіна Н. В., Бережна Н. П., Дорошевич В. О. Нові підходи до розробки сучасних педагогічних досліджень // Рідна школа. 1994. – № 3-4. – С. 20–25.
2. Вавіна Л. С., Супрун М. О. Методика організації та проведення наукового психолого-педагогічного дослідження. – К.: ПВВ КІВС, 1996. – 24 с.
3. Супрун М. О. Основи професійного самовиховання майбутнього співробітника МВС України: Навч. посіб. – К.: КІВС, 1998. – 100 с.
4. Гладуш В. А. Внесок академіка В. І. Бондаря та його наукової школи в теорію та історію спеціальної педагогіки та психології / Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – №24. – С.55-60.
5. Шульженко Д. І. Віталій Іванович Бондар / Внесок викладачів кафедри психокорекційної педагогіки у розвиток історії вітчизняної корекційної освіти: навчальний посібник / За ред. І. П. Колесника, Г. С. Піонтківської. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – С.47-55.

References

1. Abashkina N.V., Berezhna N.P., Doroshevych V.O. Novi pidhody do rozrobky suchasnyh pedagogichnyh doslidzhen // Ridna

shkola. 1994. – № 3-4. – С. 20–25.

2. **Vavina L.S., Suprun M.O.** Metodyka organizacii ta provedennia naukovogo psihologo-pedagogichnogo doslidzhennia. K.: RVV KIVS, 1996. – 24 s.

3. **Suprun M.O.** Osnovy proffesiinogo samovyhovannia maibutniogo spivrobotnyka MVS Ukrainy: Navch. Posib. – K.: KIVS, 1998. – 100 s.

4. **Gladush V.A.** Vnesok akademika V.I. Bondaria ta yogo naukovoї shkoly v teoriuu ta istoriiu specialnoi pedagogiky ta psihologii /Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova. Serii 19. Korekciina pedagogika ta specialna psihologija. – K.: NPU imeni M.P. Dragomanova, 2013. – №24. – S.55-60.

5. **Shulzhenko D.I.** Vitalii Ivanovych Bondar / Vnesok vykladachiv kafedry psyhokorekciinoї pedagogiky u rozvytok istorii vatchyznianoї korekciinoї osvity: navchalnyi posibnyk/ Za red. I.P. Kolesnyka, G.S. Piontkivskoi – K.: NPU imeni M.P. Dragomanova, 2014. S. 44-55.

Supun D. From the history of organization of the future special and medical psychologists' research work

The historical and pedagogical analysis of academician launch NAPS of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Viktor Mykolaiovych Synov, and his scientific research school of students (SRWS) as a discipline in training prisons, special and medical psychologists are delighted in the article.

Forms, methods and means of research in academic and extracurricular educational institution of higher education are delighted. Methodology of the main stages of psychological and pedagogical research is investigated. The attention is focused on the professional orientation of scientific works of students-defectologists'. The specific tasks of organizing scientific research of young scientists are analyzed. The prospects of SRWS in nowadays training of correctional, special and medical psychologists at the Department of Special Psychology and Medicine and Institute of Correctional Pedagogy and Psychology NPU of MP Dragomanov in general are disclosed.

Keywords: higher education, correctional education, psychology education, scientific research, methodology, research methods, stages research.

Супрун Д.Н. Из истории организации научно-исследовательской работы будущих специальных и медицинских психологов

В статье представлен историко-педагогический анализ основания академиком АПН Украины, заслуженным юристом Украины Виктором Николаевичем Синевым и его научной школой изучения научно-исследовательской работы студентов (НИРС) как учебной дисциплины в системе подготовки пенитенциарных, специальных и медицинских психологов.

Раскрыты формы, методы и средства научно-исследовательской работы в учебной и внеаудиторной деятельности высшего педагогического учебного заведения. Представлена методика проведения основных этапов психолого-педагогического научного исследования. Акцентируется внимание на профессиональной направленности научной работы студентов-дефектологов. Анализируются конкретные задачи по организации научного поиска молодых ученых. Раскрываются перспективы развития НИРС в системе подготовки современных коррекционных педагогов, специальных и медицинских психологов на кафедре специальной психологии и медицины и всего Института коррекционной педагогики и психологии НПУ им. М. П. Драгоманова.

Ключевые слова: высшая школа, коррекционное образование, специальная психология, научное исследование, методология, методика исследования, этапы научной работы.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2016 р.

Статтю прийнято до друку 15.03.2016 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М. К.

УДК 159.946.3:376-056.263

Тимофієнко Н.В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ЗВУКОВИМОВИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

У статті розглядається проблема формування техніки мовлення студентів у навчальному процесі. Мовленнєва культура є важливою складовою професійної майстерності педагога. Вчителям вона є особливо необхідною, оскільки їхнє мовлення виступає зразком для наслідування дітей. Особистість педагога розкривається в єдності слова та поведінки; у слові він виявляє себе, свою моральність, ставлення до виховання, свою емоційно-мовленнєву культуру. Педагог повинен досконало володіти технікою мовлення, вміти добирати лінгвістичні засоби та прийоми в залежності від умов та мети спілкування, тому що від цього залежать результати його роботи. З'ясувалось, що в характеристиці професійної діяльності звуки відносяться до техніки мовлення. Техніка мовлення в даному випадку виступає основою володіння усним мовленням. Педагог закладає правильність вимови звуків учням під час навчання в школі. Без володіння технікою мовлення педагог не зможе використати професійний засіб впливу на дитину повною мірою. За результатами аналізу даних констатувального експерименту було виділено чотири рівня сформованості техніки мовлення у студентів: перший рівень, другий рівень, третій рівень, четвертий рівень. Із них найнижчий – перший рівень, найвищий – четвертий рівень. Виявлено, що всі компоненти техніки мовлення педагога мають набуватись студентами в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: техніка мовлення студентів голос, дихання, дикція, орфоепічна правильність мовлення, словесний і логічний наголос, інтонація, темп, пауза, чіткість артикуляції.